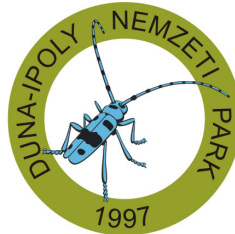

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A HUDI20052 Érd-százhalombattai táblarög kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terve

Budapest
2014

Pályázat azonosítója

Jelen fenntartási terv az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 3.) VM rendeletben foglaltak alapján készült

Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság

székhely: 1121 Budapest, Költő u. 21.
postacím: 2509 Esztergom, Strázsa-hegy
Tel: 0036-391-4610 Fax: 0036-200-1168
E-mail: dinpi@dinpi.hu
Web: <http://www.dinpi.hu>

Felelős tervező

Baranyai Zsolt
Fehér Balázs

Vezető szakértők

Fehér Balázs (természetvédelem)
Baranyai Zsolt (agrár)

Közreműködő szakértők

Kun András
Petrányi Gergely

© Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság 2014

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	4
1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	6
2. Veszélyeztető tényezők	8
3. Kezelési feladatok meghatározása	11
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	11
3.2. Kezelési javaslatok	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése	12
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	24
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	24
3.2.4. Kutatás, monitorozás	24
3.2.5. Mellékletek	27
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében ..	28
3.3.1. Agrártámogatások	28
3.3.2. Pályázatok	29
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	30
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	30
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	30
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	33

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve: Érd-százhalombattai táblarög kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (a továbbiakban kjTT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója: HUDI20052

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése: 24,83 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek (a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok)

A Natura adatlapon szereplő Natura 2000 jelölő élőhelyek:

- Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0*)
- Meszes alapkőzetű féltérmezetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) (6210)
- Szubpannon sztyeppék (6240*)
- Síksági pannon löszgyepek (6250*)
- Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus spp.*) (9110*)

1.4.2. Jelölő fajok

- bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (*Himantoglossum caprinum*)
- leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
PEST MEGYE		
Érd	7,1	28,59
Százhalombatta	17,73	71,41

1. táblázat: Érintett települések

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos jelentőségű védett természeti terület	TT	Érdi Kakukk-hegy természetvédelmi terület	9,3	9/2007. (III. 30.) KvVM rendelet
országos jelentőségű védett természeti terület	ex lege földvár	Sánc-hegy földvár természeti emlék	15,1 (ebből 4,8 ha nem része N2000-es területnek)	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. 23. § (3) bekezdés g) pontja alapján (földvár jogi jelleget megállapító határozat: KTVF: 12718-8/2012
Országos ökológiai hálózat övezete	MT	magterület	18,13 (73%)	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
Országos ökológiai hálózat övezete	PT	pufferterület	6,7 (27%)	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

2. táblázat: Egyéb védettségi kategóriák

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény állapítja meg a Sánc-hegy természetvédelmi terület ex lege védettségét, azonban természetvédelmi kezelési terv a területre nem készült
- A 9/2007. (III. 30.) KvVM rendelet melléklete tartalmazza az Érdi Kakukk-hegy természetvédelmi terület kezelési tervét

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Pest Megye Önkormányzata Közgyűlésének 5/2012. (V. 10.) önkormányzati rendelete Pest Megye Területrendezési tervéről
- Érd Megyei Jogú Város Közgyűlése 31/2010. (VII.20.) önkormányzati rendelete Érd Megyei Jogú Város Helyi Építési Szabályzatáról (egységes szerkezetben a módosításáról szóló, 46/2011. (VI.29.), az 1/2012. (II.1.), a 13/2014. (VI.2.) és a 26/2014. (IX.25.) önkormányzati rendelettel)
- Százhalombatta Város Önkormányzati Képviselő-testületének a város Helyi Építési Szabályzatáról szóló 16/2009. (VII.08.) számú rendelete, illetve a többször módosított 150/2000. (IV.27.) számú önkormányzati határozata a város Településszerkezeti tervéről.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- Jelenleg érvényes terv: Budakeszi Erdészeti Tervezési Körzet 2. Erdőterve (érvényes: 2006. január 1.-2015. december 31. Törzskönyvi szám: 13/2006

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- Benta Völgye Vadásztársaság (2030, Érd Kutyavári út 29/a.) 10 éves vadgazdálkodási üzemterve (2008). Kódszám: 13-574210-141. Érvényes: 2017. február 28.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- A kjTT területén nyilvántartott halgazdálkodási vízterület nem található.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

- Vízgyűjtő-gazdálkodási terv 1.9 Közép-Duna részvízgyűjtő alegység, 2010. április; Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság; Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi-és Vízügyi Igazgatóság. Felülvizsgálat várható éve: 2015.

2. Veszélyeztető tényezők

Belső veszélyeztető tényezők:

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	30	Szubpannon sztyeppék (6240*), Síksági pannon löszgyepek (6250*) Cserjésedés, gyep előregedése, ezáltal változik a gyep összetétele, felhalmozódik a szervesanyag, a fajösszetétel változik.
B02.01.02	erdő felújítás idegenhonos fajokkal	L	15	Síksági pannon löszgyepek (6250*) Az élőhelyeket teljesen átalakítja, megszűnésükhöz vezet, a gyep- és cserjeszintben jellemző fajok az élőhely átalakulásával eltűnnek.
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	M	5	Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0*), Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyeppek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*); bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (<i>Himantoglossum caprinum</i>) A megnövekedett emberi jelenlét fokozott taposással és zavarással jár. Élőhely-degradáció, élőhely elpusztítás, jelölő faj eltűnése
E01.03	diszperz (tanyasias) emberi jelenlét	M	15	Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyeppek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*) Az emberi jelenlét megnöveli a közvetlen károsítások veszélyét, pl.: növeli a háztartási szemét mennyiségét, degradálja a környező élőhelyeket.
E03	szemét, hulladék	M	10	Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyeppek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*), leánykőöröcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>) A hulladék lerakása károsítja az élőhelyeket és fajokat, járulékos hatásként megjelenik a gyomosodás.
G01.02	túrázás, lovaglás és nem gépesített járművel	M	20	Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapközetű

	végzett tevékenység			<p>féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*), bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (<i>Himantoglossum caprinum</i>)</p> <p>Az élőhelyeket közvetlenül károsítja, teret nyit a gyomosodásnak, átalakulnak, eltűnnek az élőhelyek.</p>
G05.01	emberi taposás, túlhasználat	M	10	<p>Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*), bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (<i>Himantoglossum caprinum</i>)</p> <p>A terület szélén lakók odapakolják mindenféle típusú hulladékaikat, és egyes részeket lekerítettek. Az élőhelyeket közvetlenül károsítja, teret nyit a gyomosodásnak, átalakulnak, eltűnnek az élőhelyek.</p>
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	65	<p>Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*), Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*)</p> <p>A területen előforduló inváziós fajok: aranyvessző fajok (<i>Solidago sp.</i>), őszirózsa fajok (<i>Aster sp.</i>), orgona (<i>Syringa vulgaris</i>), közönséges ördögcérna (<i>Lycium barbarum</i>), fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>), nyugati ostorfa (<i>Celtis occidentalis</i>), bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>), selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), keskenylevelű ezüstfa (<i>Elaeagnus angustifolia</i>).</p> <p>Az élőhelyeket teljesen átalakítja, megszűnésükhöz vezet, a fajok az élőhely átalakulásával eltűnnek.</p>
J01.01	leégés	M	100	<p>Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*), Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (<i>Quercus spp.</i>) (91I0*); leánykőöröcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)</p>

				<p>bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (<i>Himantoglossum caprinum</i>).</p> <p>Időről-időre fordul elő emberi hatásra. A leégés az inváziós fajok terjedését nagymértékben elősegíti, a fás-gyepes vegetációszerkezet megbomlik, nehezen áll vissza a mozaikos élőhelyszerkezet</p>
K01.01	erózió	M	5	<p>Síksági pannon löszgyepek (6250*)</p> <p>A területen a víz erodáló hatása érvényesül a meredek löszoldalakon. Az élőhelyeket teljesen átalakítja, megszűnésükhöz vezet, a fajok az élőhely átalakulásával eltűnnek.</p>
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	35	<p>Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210), Síksági pannon löszgyepek (6250*), leánykökörccsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)</p> <p>Gyepek előregedése és fajkészletének változása. A gyepterületek eltűnése a cserjésedés során. A jelölő növényfaj nyílt gyepes, enyhén cserjésedő területeken él, a növényzet záródásával kiszorul az élőhelyéről.</p>
L05	leszakadás, földcsuszamlás	M	10	<p>Síksági pannon löszgyepek (6250*) leánykökörccsin (<i>Pulsatilla grandis</i>) bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (<i>Himantoglossum caprinum</i>)</p> <p>Az élőhelyeket teljesen átalakítja, megszűnésükhöz vezet, a jelölő fajok az élőhely átalakulásával eltűnnek.</p>

3. táblázat: Belső veszélyeztető tényezők

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Rendeltetés: A terület elsődleges és stratégiai jellegű rendeltetése, hogy őrizze meg a valamikor általánosságban jellemző társulások napjainkra szigetszerűen előforduló, az intenzíven használt mezőgazdasági területek által körbevett elemeit, az ott található jelölő növény és állatfajokat valamint azok élőhelyeit.

Célkitűzés:

Elsődleges célkitűzés az élőhelyek átalakulását és degradálódását, illetve területük csökkenését okozó folyamatok gátlása és visszafordítása. Az agresszíven terjeszkedő inváziós növényfajok (aranyvessző fajok (*Solidago sp.*), őszirózsa fajok (*Aster sp.*), orgona (*Syringa vulgaris*), közönséges ördögcérna (*Lycium barbarum*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) terjeszkedésének megállítása és visszaszorítása mellett a területen zajló szukcessziós folyamatok lassítása a gyepek öregedésének és a cserjésedésének meggátolásával. Extenzív legeltetéssel vagy kézi kaszálással a jelölő gyeptársulások - Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (6210), Szubpannon sztyeppék (6240)*, Síksági pannon löszgyepek (6250)* -, valamint a jelölő növényfajok - bíbros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (*Himantoglossum caprinum*) és leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) - megőrzése.

- Bálványfa (*Ailanthus altissima*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), orgona (*Syringa vulgaris*), és aranyvessző fajok (*Solidago sp.*) további terjedésének gátlása, a jelölő élőhelyekről történő eltávolítása, valamint a jelölő élőhelyek melletti területeken kiterjedésének visszaszorítása.
- Kisléptékű legeltetési állattartás és/vagy kaszálás visszahozása a túlhasználat/alulhasználat elkerülésével és elterjesztése a területen.
- A természetközeli erdőgazdálkodás keretében, illetve a gyepek kezelése során a bálványfa, akác, orgona, keskenylevelű ezüstfa és ördögcérna lehetőség szerinti legkíméletesebb letermelése, majd erdőterületen termőhelyhonos fafajokkal való pótlása kívánatos a Szubpannon sztyeppék (6240)*, Síksági pannon löszgyepek (6250)*, euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (9110) *, szubkontinentális peripannon cserjések (40A0)* megőrzése érdekében. Az inváziós fafajú erdők fokozatos fajcsere felújítása, faállománnyal természetes okok miatt nem borított, nem megfelelő termőhely esetén gyepként való hasznosítása.
- Az élőhelyeket veszélyeztető egyéb tevékenységek (pl.: crossmotorozás, emberi túlhasználat) megszüntetése, a kitaposott, nem jelölt ösvények felszámolása.

3.2. Kezelési javaslatok

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalat formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

Legfontosabb feladat az extenzív kaszálás fenntartása, illetve a megfelelő állatlétszámú legeltetés megteremtése a gyepeken. Fontos lenne az erdőfelújítások során az őshonos fafajok telepítésének preferenciája.

A terület kezelésére vonatkozó javaslatokat a gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok tárgyalásával kezdjük, utána következnek a gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok.

A **gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatokhoz** tartoznak a beruházásokat, fejlesztéseket, területrendezést, vállalkozásokat, illetve az ipari tevékenységeket és turizmust érintő, az adott területre aktuálisan vonatkozó elvek, előírások, valamint a kritikus pontok beazonosítása.

Ezután következnek a **mező-, erdő-, vad- és vízgazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok**. Ezeket először kezelési egységek, majd gazdálkodási módok szerint csoportosítva adjuk meg. **Kezelési egységnek** azt a funkcionálisan egybe tartozó csoportot nevezzük, ami azonos kezelést igénylő élőhelyeket foglal magában, az előírt kezeléseket betartása által biztosítva a területen található jelölő értékek (fajok és/vagy élőhelyek) megőrzését. Az azonos kezelési egységbe tartozó élőhelyek különböző élőhelytípusba is tartozhatnak, és elhelyezkedésük pontszerű, egymástól távoli is lehet; a hangsúly azon van, hogy kezelés szempontjából azonos igényűek.

A kezelési egységek lehatárolása alapvetően élőhelyek alapján történt, figyelembe véve a reális gazdálkodási lehetőségeket.

Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

- A terepmotorozás kerülendő, a túrázás szabályozott keretek között végezhető.
- Tűzgyújtás tilos (kivéve az engedéllyel történő vágástéri hulladékégetést, és a természetvédelmi célú avarégetést).
- Kerülendő lakóépület, gazdasági épület (kivéve az igazgatóság által engedélyezett ideiglenes állattartó létesítményt) és egyéb építmény, szilárd burkolatú út létesítése.
- Bányászati tevékenység nem támogatandó
- A hulladék elhelyezését, és deponálását a területen meg kell akadályozni.

Kezelési egységek:

A tervekészítés során a teljes kJT-re készült ÁNÉR alapú élőhelytérkép és ez alapján több típusú élőhely is megtalálható a területen. Az azonos kezelést igénylő élőhelyek és élőhelykomplexumok és a településrendezési eszközök meghatározta adottság (kijelölt gazdasági területek) alapján az alábbi kezelési egységeket határoztuk le:

KE1: Szakadó partok és pionír lösznövényzet területe

KE2: Kaszálásra/legeltetésre javasolt területek

KE3: Őshonos fajokból álló erdőfoltok és cserjések

KE4: Idegen honos erdő- és cserjeállományok

KE5: Régészeti feltárás és környezetének területe

1. Kezelési egység kódja, neve: KE1: Szakadó partok és pionír lösznövényzet területe

Kezelési egység meghatározása:

A Duna menti löszfalak, valamint meredek szakadó partok tartoznak ide.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód: I2 – Löszfalak és szakadó partok növényzete

P2a - Üde és nedves cserjések

P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

U4 – Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók

Natura élőhelytípus: 6250* - Síksági pannon löszgyepek

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- a. A lágyszárú és fásszárú inváziós honos – szeder fajok (*Rubus spp.*), siskanádtippan (*Calamagrostis epigeos*) -, illetve idegenhonos inváziós fajok – bálványfa (*Ailanthus altissima*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), orgona (*Syringa vulgaris*), ördögcérna (*Lycium barbarum*), aranyvessző fajok (*Solidago spp.*) – kiszorítása az élőhely területéről elsődleges fontosságú;
- b. az őshonos fajokból álló facsoportok és kijelölt cserjecsoportok fennmaradását biztosítani szükséges.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- a. Az élőhely szélén lévő akácos, bálványfás állományok visszaszorítása, azok őshonosra cserélése javasolt.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:**a. Kötelezően betartandó előírások.**

Gyepes esetében a 275/2004 (X.8) Kormányrendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről, valamint a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
GY15	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY28	A gyepes cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábán állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY109	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY118	Élőhelyrekonstrukció.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

4. táblázat: Szakadó partok és pionír lösznövényzet területe kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fajok (aranyvessző fajok (*Solidago sp.*), őszirózsa fajok (*Aster sp.*), orgona (*Syringa vulgaris*), közönséges ördögcérna (*Lycium barbarum*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) visszaszorítása alapvetően fontos az élőhely megőrzése, rekonstrukciója és hosszú távú fenntartása érdekében. A roncsolt területek rekonstrukciója és a hulladékeltávolítás, fontos feladatok még.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások betartása ideális feltételeket teremt a jelölő élőhely fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése érdekében. Az inváziós fás- és lágyszárú visszaszorítása az élőhely megfelelő fajösszetételének fennmaradását szolgálja, a jelölő élőhely kiterjedése az intézkedések által nem csökken. A hulladék eltávolítás lehetőségét biztosít a területek regenerációjára.

2. Kezelési egység kódja, neve: KE2: Kaszálásra/legeltetésre javasolt területek**Kezelési egység meghatározása:**

Két részre bontható egység közül az egyikhez a fajgazdag, agresszíven terjeszkedő inváziós növényfajokkal kevésbé szennyezett gyepterületek, a másikhoz az agresszíven terjeszkedő (idegenhonos és honos egyaránt) jobban fertőzött, fajszegény többé-kevésbé jellegtelen gyepterületek tartoznak.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód: H4 - Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok

H5a - Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek

I2 – Lössfalak és szakadó partok növényzete

M6 - Sztyeppcserjések

OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek

OD – Lágyszárú özönfajok állományai

OF - Magaskórós ruderalis gyomnövényzet

P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű uralta állományok

P9 – Őshonos fafajok spontán állományai

RA – Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok

RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők

S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai

S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

T9 - Kiskertek

U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók

Natura élőhelytípus: 40A0* - Szubkontinentális peripannon cserjések

6210 - Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik

6240* - Szubpannon sztyeppék

6250* - Síksági pannon löszgyepek

91I0* - Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- a. Kiszárasztás, kézi kaszálás és/vagy kis létszámú legeltetés bevezetése és fenntartása javasolt, amit az ott található fokozottan védett és védett növények és állatfajok életciklusához kapcsolódóan szükséges meghatározni;
- b. a téli legeltetés a területen nem támogatandó;
- c. itató- és delelőhelyek kijelölését a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve szükséges végezni;
- d. a lágyszárú és fásszárú inváziós honos – szeder fajok (*Rubus spp.*), siskanádtippán (*Calamagrostis epigeos*) -, illetve idegenhonos inváziós fajok – bálványfa (*Ailanthus altissima*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), orgona (*Syringa vulgaris*), ördögcérna (*Lycium barbarum*), aranyvessző fajok (*Solidago spp.*) – kiszorítása a gyepek területéről elsődleges fontosságú;

- e. az őshonos fajokból álló facsoportok és kijelölt cserjecsoportok – különös figyelmet szentelve a 40A0 jelölő élőhelynek – fennmaradását biztosítani szükséges, a területükön legeltetés, kaszálás és cserjeirtás mellőzésével, a kezelési egység többi részén a cserjék visszaszorítása javasolt.

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- f. A gyepterületek szélén lévő akác, bálványfás állományok visszaszorítása, azok őshonosra cserélése javasolt.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- g. A területen magaslesek elhelyezhetőek, szórót, sózót a jelölő élőhelyek és jelölő fajok élőhelyének elkerülésével javasolt elhelyezni. Vadföldek kialakítása: nem megengedett. Vad kibocsátás és meglévő zárt téri vadtartás nem megengedett;
- h. törekedni kell a vaddisznóállomány teljes visszaszorítására, mivel a terület érzékeny a túrásra.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások.

A 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról. Erdők esetében a Budakeszi Erdészeti Tervezési Körzet 2. Erdőterve (érvényes: 2006. január 1.-2015. december 31. Törzskönyvi szám: 13/2006

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A gyepen jelen lévő, illetve a szegélyeken található fás állományok, illetve nádasok miatt szükséges az erdőkre és vizes területekre vonatkozó előírások alkalmazása.

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
GY01	Felülvetés nem megengedett.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY15	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23	Biztosítani kell a felhalmozódott fűavar eltávolítását.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábön állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.
GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.

GY69	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY76	Kaszálás augusztus 15. után lehetséges.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY96	20-30% kaszátlan terület meghagyása parcellánként.
GY99	A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani..
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY109	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos.
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY118	Élőhelyrekonstrukció.
GY126	Kézzel történő kaszálás.
Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető.

5. táblázat: Kaszálásra/legeltetésre javasolt területek kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fajok (aranyvessző fajok (*Solidago sp.*), őszirózsa fajok (*Aster sp.*), orgona (*Syringa vulgaris*), közönséges ördögcérna (*Lycium barbarum*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) visszaszorítása és kisléptékű kaszálás/legeltetés bevezetése alapvetően fontos a gyepek megőrzése, rekonstrukciója és hosszú távú fenntartása érdekében. Az őshonos fajokkal visszaerdősülő területrészek kímélete a terület változatosságának növelése és megőrzése szempontjából előnyös. A roncsolt területek rekonstrukciója, a hulladékeltávolítás, az emberi forgalom szabályozása, egyes ösvények lezárása, cserje-visszaszorítás a fontos feladatok még.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások betartása ideális feltételeket teremt a jelölő élőhelyek (Szubkontinentális peripannon cserjések (40A0), Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (6210), Szubpannon sztyeppék (6240*), Síksági pannon löszgyepek (6250*), Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (9110)) fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése érdekében. A kezelés biztosítja a jelölő fajok (leánykőöröcsin (*Pulsatilla grandis*), bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (*Himantoglossum caprinum*)) populációiak fennmaradását. Az inváziós fás- és lágyszárú visszaszorítása a gyepek és erdőfoltok megfelelő fajösszetételének fennmaradását szolgálja, a jelölő élőhelyek kiterjedése az intézkedések által nem csökken. Az ideális kezelés a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett kaszálás, amennyiben ez nem valósul meg, úgy a gyepterületek fenntartó legeltetése is elfogadható. A nemzeti park igazgatósággal egyeztetett legelő állategység biztosítja a gyep megfelelő állapotát, mind az alul-, mind a túllegeltetést kizárja.

3. **Kezelési egység kódja, neve: KE3: Őshonos fajokból álló erdőfoltok és honos cserjések területe**

Kezelési egység meghatározása:

A Kakukk-hegyen, a Sánc-hegyen és a Duna mentén található zömében őshonos fajokból álló többé-kevésbé természetközeli nem üzemtervezett erdőfoltok és cserjések, valamint közjük ékelődő, mozaikosan elhelyezkedő kisebb-nagyobb kiterjedésű gye- és cserjefoltok.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ANÉR-kód: H4 - Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok

H5a - Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek

J4 – Fűz-nyár ártéri erdők

L2x – Hegylábi zárt erdőssztyep löszölgyesek

M6 – Sztyeppcserjések

OB – Jellegtelen üde gyeppek

OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyeppek

OD – Lágyszárú özönfajok állományai

OF - Magaskórós ruderális gyomnövényzet

P2a – Üde és nedves cserjések

P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések

P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű uralta állományok

P9 – Őshonos fajok spontán állományai

RB – Őshonos fajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

RC – Őshonos fajú keményfás jellegtelen erdők

S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai

Natura 2000 élőhelytípus: 40A0* - Szubkontinentális peripannon cserjések

6210 - Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyeppek és cserjésedett változataik

6250* - Síksági pannon löszgyepek

91E0 - Enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdők

91I0* - Euro-szibériai erdőssztyeppölgyesek tölgyfajokkal

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Erdőgazdálkodáshoz köthető:

- a. a jelölő élőhelyen (40A0 Szubkontinentális peripannon cserjések, 91I0 Euro-szibériai erdőssztyeppölgyesek tölgyfajokkal), illetve a jó állapotú őshonos erdő- cserjefoltok tekintetében az emberi használat mellőzése javasolt;
- b. a jelenlévő idegenhonos fák és cserjék, illetve ezek csoportjainak teljes visszaszorítása javasolt.

Vadgazdálkodáshoz köthető:

- c. A területen magaslesek elhelyezhetőek, szórót, szótot a jelölő élőhelyek és jelölő fajok élőhelyének elkerülésével javasolt elhelyezni. Vadföldek kialakítása nem megengedett. Vad kibocsátás és meglévő zárt téri vadtartás nem megengedett;
- d. törekedni kell a vaddisznóállomány teljes visszaszorítására, mivel a terület érzékeny a túrásra.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- a. Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartani. Erdők esetében a Budakeszi Erdészeti Tervezési Körzet 2. Erdőterve (érvényes: 2006. január 1.-2015. december 31. Törzskönyvi szám: 13/2006

- b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E20	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén többségében legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E23	Az egyéb, kijelölt részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).
E28	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellőzése.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal
E57	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználatára és felújítására során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megővése.
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatára során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.

	<ul style="list-style-type: none"> • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárú és faszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA03	A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető.

6. táblázat: Őshonos fajokból álló erdőfoltok és honos cserjések területe kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A természetközeli, őshonos fajokból álló erdő- és cserjefoltokból a bálványfa (*Ailanthus altissima*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), orgona (*Syringa vulgaris*), közönséges ördögceérna (*Lycium barbarum*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*) teljes eltávolítása javasolt. Az agresszíven terjedő inváziósok visszaszorítása, illetve a természetvédelmi célú erdőgazdálkodás során az őshonos fafajok terjedésének elősegítése.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az idegenhonos, inváziós fafajok (fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), orgona (*Syringa vulgaris*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) eltávolítása a területről elősegíti a jelölő élőhelyek fennmaradását. Az inváziós fajok eltávolítása azok környező jelölő gyepekbe történő terjedését is megakadályozza. A jó állapotú (TDO=3-4) jelölő cserje- és erdőtársulás kezelésének mellőzése indokolt, mert megfelelő szerkezetű, korú és fajösszetételű foltokból állnak, melyek kezelés nélkül is fent tudnak maradni, amennyiben az inváziós fajok visszaszorítása megtörténik.

4. Kezelési egység kódja, neve: KE4: Idegen honos erdő- és cserjeállományok

Kezelési egység meghatározása:

Részben üzemtervezett, zömében idegenhonos fafajokból (legfőképpen akác, bálványfa) álló állományok, amelyekben szórtan találhatóak kisebb őshonos fajokból álló fa- és cserjefoltok, változó degradáltságú, kisebb kiterjedésű gyepek és egy extenzíven művelt kis kiterjedésű szántóterület rész, illetve zömében idegenhonos fajokból álló cserjések.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ÁNÉR-kód: H5a - Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek
 I2 - Lössfalak és szakadó partok növényzete
 OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
 OF - Magaskórós ruderalis gyomnövényzet
 P2a – Üde és nedves cserjések
 P2b - Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
 P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű uralta állományok

- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
 S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
 T6 – Extenzív szántók
 T9 – Kiskertek
 U3 – Falvak, falu jellegű külvárosok
 U4 – Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók

Natura élőhelytípus: 6250* - Síksági pannon löszgyepek

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Erdőgazdálkodáshoz köthető előírások

- A nem őshonos állományfoltok kezelését az ott található őshonos fa és facsoportok teljes kíméletével javasolt végezni;
- a meglévő természetközeli foltok megőrzése javasolt;
- lehetőség szerint ezek környezetében szerkezetátalakítás javasolt, amennyiben környezeti adottságok ezt lehetővé teszik.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A területen magaslesek elhelyezhetőek, szórót, szózt a jelölő élőhelyek és jelölő fajok élőhelyének elkerülésével javasolt elhelyezni. Vadföldek kialakítása: nem megengedett. Vad kibocsátás és meglévő zárt téri vadtartás nem megengedett.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait kell betartani. Erdők esetében a Budakeszi Erdészeti Tervezési Körzet 2. Erdőterve (érvényes: 2006. január 1.-2015. december 31. Törzskönyvi szám: 13/2006

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részleteként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskörű kímélete.
E21	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén többségében legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása.
E23	Az egyéb, kijelölt részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.
E28	Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.
E33	Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.
E51	Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal.

E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal
E56	Természetközeli állapotú fátlan élőhelyekkel határos erdőterületek felújítása táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállománytípussal
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a táj- és termőhelyhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.
E79	Tájidegen fafaj erdőtelepítésben és erdőfelújításban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetve alkalmazható.
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárú és fás szárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.
VA02	A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni.

7. táblázat: Idegen honos erdő- és cserjeállományok kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A jelölő élőhelyekkel érintkező területeken inváziós állományok fafajcseréje 0,1 ha-t meg nem haladó területen teljes szerkezetátalakítással, mikrotarvágással is lehetséges, és indokolt.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások betartása ideális feltételeket teremt a környező jelölő gyepek és fajgazdag, honos cserjések fennmaradásának. Az idegenhonos, inváziós fafajok eltávolítása a területről megakadályozza a fás állományokkal határos Natura 2000 jelölő gyepek élőhelyek (Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (6210); Síksági pannon löszgyepek (6250*)) beerdősülését, valamint fajgazdag honos cserjések és Natura 2000 jelölő erdős

élőhely (Euro-szibériai erdőssztyeppölgyesek tölgyfajokkal (91I0*)) fennmaradását. A kíméletes erdőgazdálkodás változatos szerkezetű erdőt eredményez, mely a jelölő fajokon kívül a területen esetlegesen és potenciálisan előforduló egyéb védett fajok, madarak fennmaradását is elősegíti. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük nem javasolt.

5. Kezelési egység kódja, neve: KE5: Régészeti feltárás és környezetének területe

Kezelési egység meghatározása:

Több éve folyó régészeti feltárás és környezetében található erősen degradált, jellegtelen gyepterületek, kis kiterjedésű degradált löszgyep és idegenhonos cserjés foltokkal.

Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

ANÉR-kód: H5a - Löszgyep, kötött talajú sztyeprétek
 OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
 OF - Magaskórós ruderális gyomnövényzet
 P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű uralta állományok
 U4 – Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók

Natura élőhelytípus: 6250* - Síksági pannon löszgyep

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Kaszálás bevezetése és fenntartása javasolt – a szabályozott legeltetés pedig elfogatható -, amit az ott található löszgyepfoltok fajgazdagságának megőrzéséhez kapcsolódóan szükséges meghatározni;
- a lágyszárú és fásszárú idegenhonos inváziós fajok – bálványfa (*Ailanthus altissima*), orgona (*Syringa vulgaris*), ördögcérna (*Lycium barbarum*) – kiszorítása a gyepek területéről elsődleges fontosságú.

Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások.

Gyepek esetében a 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről, valamint a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Kód	Gyepterületekre vonatkozó előírás-javaslatok
GY09	Fogasolás nem megengedett.
GY10	Tárcsázás nem megengedett.
GY11	Hengerezés nem megengedett.
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13	Kiszántás nem megengedett.
GY15	Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY28	A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórta jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell.
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell.
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni.

GY44	A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.
GY69	Legeltethető állatfaj: kecske.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.
GY86	A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező.
GY108	Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell.
GY109	A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül.
GY118	Élőhelyrekonstrukció.
Kód	Vadgazdálkodási előírás-javaslatok
VA01	Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

8. táblázat: Régészeti feltárás és környezetének területe kezelési egységre vonatkozó önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fajok (aranyvessző fajok (*Solidago sp.*), őszirózsa fajok (*Aster sp.*), orgona (*Syringa vulgaris*), közönséges ördögcerma (*Lycium barbarum*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati osterfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) visszaszorítása alapvetően fontos a jelölő élőhely foltok megőrzése, valamint a degradált, roncsolt területek rekonstrukciója - figyelembe véve a folyamatban lévő régészeti kutatást és az esetleges rekreációs vagy természetvédelmi/történelmi célú oktatást is elősegítő fejlesztéseket - és hosszú távú fenntartása érdekében.

Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírások betartása ideális feltételeket teremt a jelölő élőhely foltok fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése érdekében. Az inváziós fás- és lágyszárúak visszaszorítása az élőhely megfelelő fajösszetételének fennmaradását szolgálja, a jelölő élőhely kiterjedése az intézkedések által nem csökken. A hulladék eltávolítás és a roncssterületek kezelése lehetőséget biztosít a területek regenerációjára.

Kezelési egységek összefoglaló táblázata:

	Erdő	Gyep
KE1: Szakadó partok és pionír lösnövényzet területe		GY15, GY28, GY29, GY31, GY33, GY34, GY107, GY108, GY109, GY118
KE2: Kaszálásra/legeltetésre javasolt területek	E08, E09, E25	GY01, GY02, GY09, GY10, GY11, GY12, GY13, GY15, GY22, GY23, GY28, GY29, GY31, GY33, GY34, GY44, GY59, GY68, GY69, GY76, GY96, GY99, GY107, GY108, GY109, GY116, GY117, GY118, GY126
KE3: Őshonos fajokból álló erdőfoltok és cserjések	E04, E08, E09, E11, E12, E13, E18, E19, E20, E21,	

	E23, E24, E25, E28, E29, E30, E33, E35, E41, E54, E55, E57, E62, E64, E69, E70, E83, E86, E87	
KE4: Idegen honos erdő- és cserjeállományok	E08, E11, E12, E18, E19, E21, E23, E24, E28, E29, E30, E33, E51, E54, E55, E56, E64, E65, E70, E73, E79, E83	
KE5: Régészeti feltárás és környezetének területe		GY09, GY10, GY11, GY12, GY13, GY15, GY22, GY28, GY29, GY31, GY34, GY44, GY59, GY68, GY69, GY79, GY86, GY107, GY108, GY109, GY118

9. táblázat: Kezelési egységek összefoglaló táblázata

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az inváziós fajok (arany vessző fajok (*Solidago sp.*), őszirózsa fajok (*Aster sp.*), orgona (*Syringa vulgaris*), közönséges ördögcérna (*Lycium barbarum*), fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nyugati osterfa (*Celtis occidentalis*), bálványfa (*Ailanthus altissima*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*)) visszaszorítása alapvetően fontos a jelölő élőhely foltok megőrzése érdekében (Részletesen kifejtve ld.: KE1, KE2, KE3, KE4, KE5). Az őshonos fajokkal visszaerdősülő területrészek kímélete a terület változatosságának növelése és megőrzése szempontjából. A roncsolt területek rekonstrukciója, a hulladékeltávolítás, az emberi forgalom szabályozása, egyes ösvények lezárása, cserje-visszaszorítás a fontos feladatok még. (Részletesen kifejtve ld.: KE2, KE3, KE4)

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló védett fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhely kezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé. Ennél fogva a kezelési egységekre vonatkozó előírás-javaslatok révén az itt előforduló védett fajok fennmaradása biztosított.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A természetvédelmi szempontú rendszeres felmérések a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) sztenderd protokolljai alapján készülnek. A felmérések egyrészt a védett és veszélyeztetett fajok egyes populációinak változását követi nyomon, másrészt veszélyeztetett és vagy természetközeli társulások megfigyelésére irányulnak.

Az Érd-szászhalombattai táblarög területén rendszeresen felmérésre kerülnek az NBmR keretein belül az alább felsorolt védett növényfajok. A felmérést minden esetben az NBmR „Védett edényes növényfajok monitorozása” (Bata et al., 2011) protokollban lefektetett módszerek alapján végzik a szakemberek. A fajnév után felsoroljuk az NBmR szerinti mintavételi módszert és a Natura 2000 területen belül elhelyezkedő mintavételi helyeket (település, dűlő megjelöléssel.)

Faj	Felmért terület neve	Felmérés módszere
bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) (<i>Himantoglossum caprinum</i>) vagy (<i>Himantoglossum caprinum</i>)	Érd, Érdi-Kakukk-hegy	B5/E
Leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)	Érd, Érdi-Kakukk-hegy	E/(C2)

10. táblázat: Az Érd-Szászhalombattai táblarög területén az NBmR keretein belül rendszeresen felmért fajok és módszerei

A bíboros sallangvirág (Janka-sallangvirág) rendszeresen felmért 5 élőhelye közül a kakukk-hegyi az egyik állomány.

Az Érd-szászhalombattai táblarög területén kijelölésre kerültek a Natura 2000 élőhelytípusok változásának monitorozására mintaterületek.

Mintavételi pontok száma	Natura 2000 élőhelytípus	Natura 2000 kód
1	Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>)	6210
5	Síksági pannon löszgyepek	6250
2	Szubkontinentális peripannon cserjések	40A0

11. táblázat: Az Érd-Szászhalombattai táblarög területén az NBmR keretein belül rendszeresen felméréndő élőhelyek és módszerei

Az Érd-szászhalombattai táblarög területén szükség volna a fenntartási terv szempontjából fontos, az Élőhelyvédelmi Irányelv mellékleteiben felsorolt fajok kutatására.

Az Élőhelyvédelmi Irányelv II. mellékletében felsorolt bogárfajok közül a szarvas álganéjtúró (*Bolbelasmus unicornis*) előkerülése feltételezhető, hasonló élőhelyeken a faj előfordul. Előkerülése a nyíltabb gyepekben várható. Kimutatása fényen történő gyűjtéssel lehetséges a leg hatékonyabban. A vizsgálatot célszerű 3-6 évente megismételni

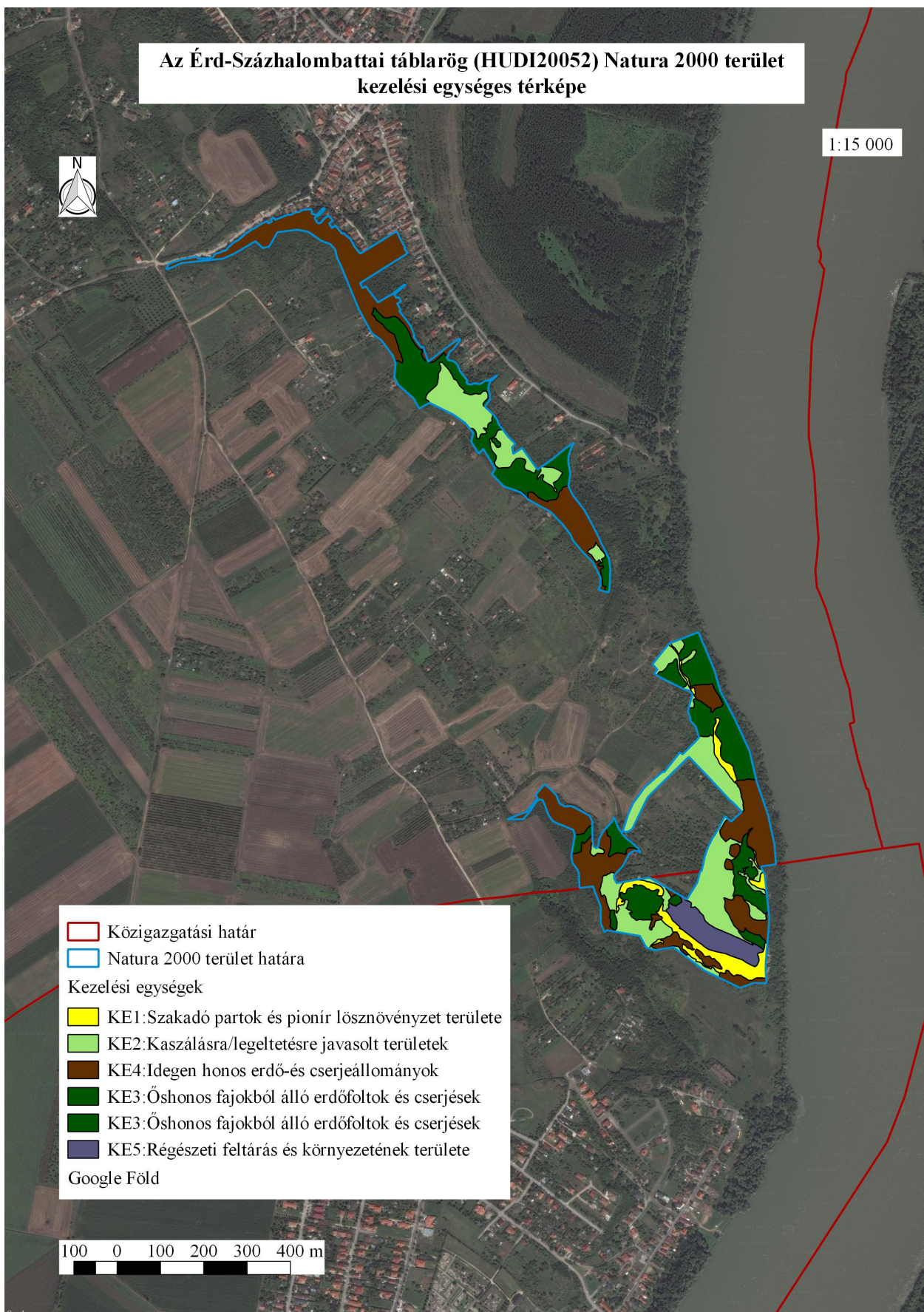
Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*): Előkerülése a terület erdősültebb részéről várható, célzott kutatás szükséges állományainak felderítésére. Kimutatása kora tavaszi elhalt kéreg alatti lárva, imágó kereséssel a legcélszerűbb. A vizsgálatot célszerű 3-6 évente megismételni

Az Élőhelyvédelmi Irányelv IV. mellékletében felsorolt lepkefajok közül a farkasalmalepke (*Zerynthia polyxena*) fordulhat elő, jelenléte egyelőre nem bizonyított. A jelenlét megállapítására elegendő az imágók vagy hernyók regisztrálása, állományainak monitorozása, amennyiben a területen mégis előfordul, transzekt mentén történő számlálással lehetséges. Részletes populáció nagyság becslésre irányuló felmérés során az egyedek egyedi jelölés visszafogása szükséges. A vizsgálatot 5-10 évente javasolt a területen végezni

Az Élőhelyvédelmi Irányelv IV. mellékletében felsorolt, a területen feltehetőleg előforduló, kétéltű és hüllőfajok a zöld levelibéka (*Hyla arborea*), zöld varangy (*Bufo viridis*) a fürge gyík (*Lacerta agilis*), zöld gyík (*Lacerta viridis*), rézsikló (*Coronella austriaca*). A fentiekben felsorolt kétéltű és hüllőfajok populációinak célzott felmérését a megfelelő helyeken történő egyedi megfigyelések segítségével lehet elvégezni, valamint a kétéltű fajokat hang alapján történő azonosítással lehet regisztrálni. A vizsgálatot 5-10 évente javasolt a területen végezni.

Az elkészült élőhelytérkép frissítése 10-12 éves ciklusonként szükséges. A térképezés során külön figyelmet kell fordítani az élőhelyeket veszélyeztető növényfajokra, így a selyemkóróra (*Asclepias syriaca*), a kanadai aranyvesszőre (*Solidago canadensis*). Az élőhelytérkép készítésekor vizsgálni kell, hogy a kezelési tervben javasolt kezelések milyen hatással vannak az egyes élőhelytípusokra. Az élőhelytérkép készítésének szempontjai, módszertana NBmR élőhely-térképezés protokollban kidolgozott elvek szerint kell, hogy készüljön (Takács, Molnár szerk. 2009), azzal a kiegészítéssel, hogy a Nemzeti Élőhelyosztályozási Rendszer szerint kategorizált vegetációs egységeket be kell sorolni az Élőhelyvédelmi Irányelv I. sz. mellékletében felsorolt élőhelytípusokba is.

3.2.5. Mellékletek

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Érd-Százhalombattai táblarög (HUDI20052) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül ex lege védett Sánc-hegy földvár, valamint országosan védett természeti terület az Érdi Kakukk-hegy.

Továbbá a terület 100%-a az országos ökológiai hálózat magterülete és ökológiai folyosója is egyben, melyről a Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény rendelkezik.

Erdőkre a Budakeszi Erdészeti Tervezési Körzet 2. Erdőterve (érvényes: 2006. január 1.-2015. december 31.) van érvényben, és általánosságban érvényes az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény. A tevékenységek során be kell tartani a vízbázisok, távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízi létesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet előírásait

A vadlétszám szabályozásáról a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004 (V. 4.) FVM rendelet rendelkezik.

A csatornák, vízfolyások menetén általánosan alkalmazandó a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Kormányrendelet.

A gyepterületek egy része nem hasznosított, a jelenleg fennálló használati viszonyok is tisztázatlanok. Tulajdonosi szerkezet alapján 34,6%-ban magán, 65,4%-ban önkormányzati tulajdonban van.

Talajvédelmi szempontból a talaj védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvényben foglaltak a mérvadóak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

a. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer:

A területen előforduló élőhelytípusok alapján a megfelelő művelési ágak szerint az alábbi támogatások vehetők igénybe

Erdőkre:

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások igénybevételének részletes szabályairól szóló 32/2008. (III. 27.) FVM rendelet alapján normatív, vissza nem térítendő támogatás igényelhető a természeti katasztrófa (pl. vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, valamint a másodlagos erdőkárok megelőzésére:

- alaptámogatás: (a) erdőfelújítást megelőző terület-előkészítés, a károsodott faállomány letermelése, (b) első kivitelű erdősítés vagy pótlás, (3) tőre vágás vagy sarjztatás
- kiegészítő támogatás: (a) bakhátak létesítése, (b) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése, (c) 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 139/2009. (X. 22.) FVM rendelet alapján normatív, területalapú, vissza nem térítendő támogatás igényelhető az alábbi fafajcserés szerkezet-átalakítási beavatkozások finanszírozására:

- erdőállomány alatti erdősítéssel történő szerkezetátalakítás
- tarvágást követő szerkezetátalakítás: (a) fafajcserével, (b) fafajcserével, tuskózással, gyökérfésüléssel, (3) fafajcserével, fainjektálással vagy tuskókenéssel
- állománykiegészítéssel történő szerkezetátalakítás

A Natura 2000 területen található magántulajdonú erdőterületekre az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet érvényes.

Mezőgazdasági területekre igénybe vehető támogatások:

A tervezési területen a jelenlegi agrártámogatási rendszer alapját az egységes területalapú támogatás (SAPS) és a gyepek illetve szántó területeken az Európai Vidékfejlesztési Alapból lehívható (EMVA) Natura 2000 támogatások adják. (az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet)

Natura 2000 kifizetések a 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet által meghatározott feltételek betartása mellett kérhetők, ez kizárólag gyepek hasznosítású területek esetében van hatályban. A gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatást a 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet szabályozza. Az ebben foglalt feltételeknek a betartása nem csak a Natura 2000 területekre, hanem a SAPS (Single Area Payment Scheme) támogatásokra is vonatkozik. A Natura 2000 gyepterületek esetében viszont ezen, valamint a 269/2007. (X. 18.) és a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendeletben megfogalmazott földhasználati szabályokat abban az esetben is be kell tartani, ha a földhasználó nem igényel a területén támogatást.

A SAPS, azaz az egységes területalapú támogatás hazánkban azokra a gyepek és szántó területekre igényelhető, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. A gazdálkodónak az összes bejelentett területét a helyes mezőgazdasági gyakorlatnak megfelelően kell művelnie és megfelelő környezeti állapotban kell tartania. Ezeknek a feltételeknek a teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH), külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, helyszíni bejárással ellenőrzi.

b. Javasolt agrártámogatási rendszer:

Az élőhelyek mozaikos eloszlása miatt gazdának pillanatnyilag nem éri meg a élőhelyek szerint eltérő módon művelni a területet. Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről (MTÉT, AKG) szóló 61/2009 (V. 14) FVM rendelet, a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18) Kormányrendelet előírásait, valamint az ehhez nyújtandó támogatás részleteiről, és az igénylés menetéről az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 128/2007. (X. 31.) FVM rendelet módosítása javasolt annak érdekében, hogy a hektár alapú támogatási rendszer helyett a területfüggő támogatás valósulhasson meg. A gazdálkodók értékmezőrző tevékenységet végeznek, és a jelenlegi támogatási összeg mellett nem éri meg a gazdálkodás. Kis területű, értékes gyepek és erdőterületekre a nagyobb támogatási összeg motiválttá teheti a gazdálkodókat, mert nehezebb kezelni és betartani az előírásokat kis területen, mint sok száz hektáron. Jelenleg kevesebb a kompenzáció, mint a költség. A támogatások szeparálása előnyösen hatna a terület művelésére, mivel a jelenlegi támogatási rendszer a nagy területeken gazdálkodóknak kedvez.

3.3.2. Pályázatok

A területen jelenleg pályázat nem fut.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Eszköz típusa	Célcsoport	Címzett	Időpont	Levelek, e-mailek, résztvevők száma
terepbejárás	területileg érintett nemzeti park igazgatóság	Budapest Környéki TE	2013.05.14.	Résztvevők száma 2 fő.
falugazdászok levélben történő megkeresése	falugazdászok	érintett járási hivatalok	2013.05.13.	1 db levél
erdészeti igazgatóság levélben történő megkeresése	erdészeti igazgatóság	Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága	2013. 11.26.	1 db levél
szakmai terepbejárás	gazdálkodók, érintett hatóságok	32 gazda vagy szervezet	2014.11.12.	9 fő
gazdafórum	gazdálkodók, települési önkormányzatok	8 szervezet	2015.01.20.	fő
önkormányzati közzététel	gazdálkodók, tulajdonosok, települési önkormányzatok	Érd. Százhalombatta önkormányzata	2015.01.15-2015.01.30.	-
véleményezési kérelem	területileg érintett hatóságok	területileg érintett hatóságok	2014.01.15.	32 db e-mail és ugyanennyi levél
honlap	lakosság		2013.01.01 – 2014.08.31	-

12. táblázat: Felhasznált kommunikációs eszközök

3.4.2. A kommunikáció címzettjei:

Az Érd-Százhalombattai táblarög Natura 2000 terület fenntartási terv egyeztetése során a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság által az alább felsorolt érdekeltek megkeresése történt meg. A megkeresettek a következők:

1. terepbejárás:

- a. **címzett:** Budapest Környéki Tájegység
- b. **résztvevők száma:** 2 fő
- c. **alátámasztó dokumentum:** menetlevél

2. falugazdászok levélben történő megkeresése:

- a. **címzett:**
  - Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatala;
- b. **érintettek száma:** 1 járási hivatal
- c. **alátámasztó dokumentum:** kiküldött 1 db levél

3. erdészeti igazgatóság levélben történő megkeresése:

- a. **címzett:** Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal Erdészeti Igazgatósága
- b. **érintettek száma:** 1 erdészeti igazgatóság

c. **alátámasztó dokumentum:** kiküldött 1 db levél

4. szakmai terepbejárás

a. **címzett:** helyben érintett gazdálkodók, illetve hivatalok

- Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Érdi Járási Hivatal
- Százhalombatta Város Önkormányzata
- Benta Völgye Vadásztársaság
- Pest Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Pest Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége MAGOSZ Központ
- MME Budapesti Helyi Csoport
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Főváros és Pest megyei kirendeltség
- Nemzeti Környezetügyi Intézet Közép-Duna-völgyi Kirendeltsége
- Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
- Pest Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Pest Megyei Kormányhivatal Vadászati és Halászati Osztály
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Pest Megyei Területi Iroda
- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
- Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Országos Erdészeti Egyesület
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítési Iroda
- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság
- Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ)
- Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége
- Budapesti Bányakapitányság
- Százhalom Alapítvány
- Dr. Dani Virág

b. **részvevők száma:** 9 fő

c. **alátámasztó dokumentum:** jelenléti ív, emlékeztető (4. számú melléklet)

5. gazdafórum:

a. **címzett:** helyben érintett gazdálkodók, illetve mivel közvetlen elérhetőségük nem volt meg, ezért a

- Magán Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége MAGOSZ Központ
- Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége

- Nemzeti Agrárgazdasági KamaraÉrd Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Százhalombatta Város Önkormányzata
- Benta Völgye Vadásztársaság
- Országos Erdészeti Egyesület
- Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Százhalombatta Város Önkormányzata

segítségét kértük a gazdálkodók kiértékelésében. Két gazdálkodó elérhetősége megvolt, így őket közvetlenül is tudtuk értesíteni.

- magángazdák közül:
  - Dr. Dani Virág

b. **résztevők száma:** 3 fő

c. **alátámasztó dokumentum:** jelenléti ív, emlékeztető (5. számú melléklet)

6. önkormányzati közélet

a. **címzett:**

- Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Százhalombatta Város Önkormányzata

b. **érintettek száma:** 2 hivatal

c. **alátámasztó dokumentum:** 2 db postai levél, 2 db igazolás (6. számú melléklet)

7. véleményezési kérelem

a. **címzett:**

- Érd Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Érdi Járási Hivatal
- Százhalombatta Város Önkormányzata
- Benta Völgye Vadásztársaság
- Pest Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága
- Pest Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
- Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége MAGOSZ Központ
- MME Budapesti Helyi Csoport
- Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Főváros és Pest megyei kirendeltség
- Nemzeti Környezetügyi Intézet Közép-Duna-völgyi Kirendeltsége
- Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
- Pest Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Pest Megyei Kormányhivatal Vadászati és Halászati Osztály
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Pest Megyei Területi Iroda
- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság
- Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- Országos Erdészeti Egyesület
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész Iroda

- Pest Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály
- Pest Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóság
- Magyar Természetvédők Szövetsége (MTVSZ)
- Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ)
- Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége
- Budapesti Bányakapitányság
- Százhalom Alapítvány

b. **beérkezett vélemények száma:** 8 db levél

c. **alátámasztó dokumentum:** kiküldött postai levelek és e-mailek

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Véleményalkotó	Időpont	Vélemény	Beépült-e a tervbe - indoklás
Fővárosi Katasztrófvédelmi Igazgatóság Igazgató-helyettesi Szervezet Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály	2015. február 16.	Az Igazgatóság a különböző beavatkozások és vízi létesítmények engedélyezési eljárásáról és annak jogszabályi vonatkozásairól adott tájékoztatást, a tervhez érdemi hozzászólás nem történt.	-
Közép-Duna-völgyi Környezetvédelmi és természetvédelmi Felügyelőség	2015. február 9.	Észrevételt nem tettek.	-
Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság	2014. november 6.	2014. május 22-én a Hatóság közzétette a 800, 900 1800 és 2600 MHz-es, valamint 26 GHz-es frekvenciasávok hasznosítására vonatkozó pályázati dokumentációt. A pályázaton nyertes szolgáltatók az ellátás biztosítására az elkövetkezendő időben új antenntartó szerkezetek építését fogják kezdeményezni. A hírközlési hálózatokkal kapcsolatok építési tevékenységek érinthetik a Natura 2000 területet.	Nem igényli a tervbe való beépítést, a hatósági engedélyezési eljárás során kell figyelembe venni a hírközlési és természetvédelmi érdekeket.
Pest Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	2015. február 4.	<ul style="list-style-type: none"> - Katasztrófavédelmi szempontból kifogást nem emel. - Javasolja, hogy az erdővel érintkező, vagy azon áthaladó vasút és közút mentén az erdő felőli oldalon található 2 m széles védősávok a Natura 2000 területek kijelölésekor ne kerüljenek bevonásra. - Az idegenhonos erdőállományok őshonosra történő cseréje és az inváziós fajok eltávolítása során javasolja tűzpászták létesítését. - Lakott területekhez közel, őshonos fajokkal történő erdőfelújítás, pótlás, állománykiegészítés során javasolja a tűzvédelmi szempontból kevésbé veszélyeztetett kategóriába tartozó fajok alkalmazását (a fajok sajnos nem kerültek megnevezésre). 	<p>A tervbe nem épült be.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A Natura 2000 területek kijelölése, a határvonalak megállapítása nem a fenntartási terv hatásköre. - Tűzpászták kialakítását jelölő élőhelyek rovására nem támogatjuk, egyéb esetekben természetvédelmi szempontból nincs akadálya. - Amennyiben a tűzvédelmi szempontból kevésbé veszélyeztetett kategóriába tartozó őshonos fajok termőhelyhonosak is, a javaslat természetvédelmi szempontból támogatható

Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatala Földügyi Osztály	2015. február 16.	Termőföldvédelmi szempontból kifogást nem emelnek, ugyanakkor felhívják a figyelmet a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvényben foglaltakra.	-
Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóság Vadászati és Halásztai Osztály	2015. február 27.	Észrevételt nem tettek.	-
Pest Megyei Rendőr- főkapitányság	2015. január 30.	Észrevételük, javaslatuk nincs.	-
Százhalombatta város Önkormányzata	2015. február 10.	Fenntartási tervvel kapcsolatban észrevételt nem tettek.	-

13. táblázat: beérkezett hatósági vélemények